

DELAVSKA POLITIKA

POLITIČEN DNEVNIK

Št. 62.

V Ljubljani, torek 16. marca 1926.

Leto I.

Razvojna pot.

Nikoli se še ni zgodilo, da bi se bil pri skupini ljudi, ki govorijo skupen jezik in ki ji pravimo narod, takoj po spoznanju tega dejstva razvil socialni problem, kakor ga pojmuje dandanes. Vsak boj, naj se vodi pod katerimkoli geslom, ima koncem koncev svojo povsem materialno podlago, samo da mora preživeti prej razne razvojne faze, preden se izkristalizira kot socialna borba. Ne samo, da je treba za socialni boj gotovega civilizatoričnega nivoja, ampak je v prejšnjih dobah manjkala potreba po takem boju v današnjem smislu besede, ker se je taka potreba po odpravi fizičnega suženjstva pojavila šele s koncentracijo kapitala v industrijah in sistematično eksploatacijo delavskega razreda. Pred to razvojno stopnjo gredo vedno druge, primitivnejše faze, kakor uveljavljanje skupnega jezika, boj za politično — državno — enoto, boj za organizirane cerkve itd. Verjetno je, da se bo enkrat v poznejši dobi, ko bo socialni problem več ali manj rešen, razvila borba za hegemonijo raznih verstev, torej za poimovanje nalog in udejstvovanje človeške družbe kot celote v razmerju do vesoljstva, do pojma „bog“. Posamezni kulturni geniji so načeli tudi take probleme, za splošnost pa ta vprašanja še dolgo ne bodo najnujnejša.

Iz stremjenja etnografične enote po zavedanju narodnosti se je torej razvil boj za politično, državno enoto in šele potem so se v prvem pomenu besede razgrnili pred nami socialni problemi, ki sedaj po svoji važnosti zavzemajo mesto pred vsemi drugimi. Tako nujen, kot socialni problem, ni nobeden drugi; nekako paralelno, v zvezi z njim, gre boj za kulturno orijentacijo, pri nas boj zapada proti vzhodu.

Politični in socialni razvoj pri nas marsičar počasneje kot v drugih deželah. Kultura civilizacije je gotovo tudi kultura svoje vrste in ker so nas v tem pogledu od nekdanjih namenoma zanemarjali, tudi politični in socialni razvoj naroda ni napredoval tako kot n. pr. v Nemčiji, Angliji in drugod.

Temu je tudi pripisovati, da je naša nova država Slovence precej nejasno orientirane. Po prvi pijanosti navdušenja je sledilo iztremenje in vse je čakalo, kaj bo. Klerikalci so čez noč izgubili mogočno zašlombo Dunaja, narodni liberalci pa so se naenkrat znašli v „bratskem“ objemu s Srbi, o katerih so bili toliko sanjali. Njihova nalivnost je bila naravnost neverjetna. Do čim je ljudstvo ostalo rezervirano, kakor pri konzervativnem značaju kmeta ni drugače mogoče, je ogromna večina liberalne inteligence pričakovala nenadnega konca vseh težav in skrbi. Cilj je bil sicer dosežen, pokazalo pa se je, da je nastalo z doživetjem tega cilja vse polno novih vprašanj, ki so bila najmanj tako pereča kakor vsa prejšnja.

Vojna je zapustila Slovincem težko dedščino, nove dolgove, ogromne davke in dajatve, razdrto gospodarstvo in nered povsod. Naenkrat se je zopet počel stari boj, samo z izpremenjenimi gesli. Klerikalci kot inteligentnejši voditelji so hitro uvideli brezplodnost sanj o paradižu v Jugoslaviji. Ko se je nezadovoljnost slovenskega ljudstva vsled naraščajočih davkov in gospodarske eksploatacije s strani Srbije vedno večala, so vrgli v svet parolo o avtonomiji, pri kateri so z malimi presledki vstrajali do danes. S tem so vsekakor pogodili notranje želje ljudstva in poteza je bila gotovo spretna. Narodnostno orijentirani liberalci, organizirani v JDS in pozneje deloma v radikalni stranki, s parolami o „troimenem narodu“ itd. niso mogli postati popularni sprito težke gospodarske situacije Slovenije in bodo prej ali slej prisiljeni revidirati svoj centralistični program, če se ne bodo zadovoljili s platonsko eksistenco.

V vseh osmih letih vladanja različnih buržuaznih strank se je izvršilo bore malo dela v ljudsko korist. Če je tudi bila kje

Nesoglasje v Ženevi traja dalje.

Ženeva, 16. marca. Svet Zveze narodov je imel večeraj dopoldne skupno sejo, v kateri so znova razpravljali o dovolitvi nestalnega sedeža Poljske v svetu Zveze narodov. Švedski zastopnik Unden je izjavil, da je načelno pripravljen odstopiti sedež Švedske v prilog Poljske, vendar pa še pričakuje

končnih navodil iz Stockholma, preden utegne glasovati za eno ali drugo rešitev spora. Iz tega razloga se bo vršila prihodnja seja šele v sredo.

Berlin, 16. marca. Kakor poroča »B. Z. a. M.« se nadeja nemška delegacija, da pride že v nekaj dneh do sporazuma.

Proračunske težave.

Belgrad, 16. marca. Do konca meseca nameravajo končati proračunsko razpravo. Ker pa so izglasovali le komaj par proračunov, zato je skupščinski predsednik pričel s šefi parlamentarnih strank razgovorjati o pospešenem sprejemanju proračunov za posamezna ministrstva.

Seveda bo to skupščinskemu predsedniku uspelo in zato imamo v prihodnjih dneh pričakovati še vse bolj nezanimive in nestvarne proračunske debate.

Čim bolj pa se bliža proračun h koncu, tem bolj se večja nervoznost in negotovost v radikalnih vrstah z ozirom na proračun. Radičev govor, ki ga je govoril v Brodu in ki ni vzbudil v političnih krogih nobenega

zanimanja, ne daje nobene jasnosti o definitivnem stališču Radičevega poslanskega kluba. Naglašja pa se, da bodo radičevci sedaj šele formulirali zahteve in pogoje, pod katerimi bodo glasovali za proračun.

Tem zahtevam se že sedaj upira Stojadinović. In zato bo tekom prihodnjih dni znova nastalo očito nasprotje med radičevci in Stojadinovićem. Kajti, kljub vsestranski in splošno povdarjeni potrebi po štedenju hočejo iz strankarskih interesov posamezni vladni poslanci doseči znatnih kreditov za potrebe in želje volilcev. Zato je bilo pričakovati, da se bo kljub reduciranju postavk zvišal proračun z dodatki še za 1 milijardo.

Proti Ninčičevi zunanji politiki.

Belgrad, 16. marca. Angleška »Times« je objavila, da je Ninčič sklenil z Italijo sporazum, ki predvsem zavezuje našo državo, da ne bo gradila nobenih pristanišč na Jadranskem morju in da bo svoj uvoz in izvoz dirigirala preko Soluna in Reke.

Ker pa ima Ninčič v vprašanjih zunanje politike svoje izjemno stališče, zato je ta vest seveda vzbudila v parlamentarnih krogih izred-

no zanimanje. Zato je opozicija sklenila skupno interpelacijo, zahtevajoč pojasnil. Mnogo pa se je komentirala okolnost, da ne zahteva opozicija rednega parlamentarnega zunanjepolitičnega odbora, marveč se zadovoljuje s tem, da bi Ninčič podal pojasnila predstavnikom posameznih klubov, zato, da bi se ne škodovalo tajni jugoslovanski diplomaciji.

Kmečka država in proračun ministrstva za kmetijstvo in vode.

Belgrad, 16. marca. Včeraj so v skupščini obravnavali proračun ministrstva za kmetijstvo in vode. Kljub temu pa, da se vlada vedno gerira za zastopnico kmečkega stanu, je proračun tak, da niti malo ne more koristiti interesom kmetijstva in gospodarskega napredka.

Minister Vasa Jovanović je podal svoj ekspoz, zagovarjajoč stališče vlade in hvaleč proračun. Proračun ministrstva za kmetijstvo znaša približno 200.000.000 dinarjev in klerikalni poslanec Falež, ki je sedaj menda prvi nastopil, je v svo-

dobro volja pomagati, ni imela večjih uspehov zaradi plemenskih ovir in raznih intrig. V nobenem teh bojev ni prišel spočetka iz lastne moči, so danes ogroženi bolj kot kdaj prej. Delovno ljudstvo je pričelo spoznavati, da bo ostalo le pri obljubah, da si bodo še naprej delili vladno, mastno službo in dobičke le kapitalisti „troimenega“ naroda med seboj, če si ljudstvo ne pomaga samo. Proletariat pri nas eksistira, odkar ga imajo tudi drugi narodi, zavedel, prav zavedel pa se je svoje eksistence in nalog šele v zadnji dobi. V tem pogledu je razvoj naravnost ogromen in nas mora navdati s trdno vero za prihodnost. Kljub vsem razdorom in razkolom med proletarskimi strankami ne smemo obupavati. Kadar se rodi nekaj mogočnega, so tudi porodne bolečine velike in nobena široka struja se še ni prebila brez velikanskih težav in bojev. Eno pa je gotovo: V odločilnih trenutkih se bo ves proletariat strnil v mogočno enoto in zmagal.

Boj za socialne pravice postaja od dne do dne ostrejši; v tem boju se bo zjeknila moč in disciplina, kajti brez sile ni protisile.

Danes, v „kulturnem“ dvajsetem stoletju, se odigrava pred nami novo dejanje proletarske tragedije pri Trboveljski prometokopni družbi. Z mrzlo gesto tira ta družba tisoče delavcev v obup, tujino in smrt. Vsaka doba ima tudi svojo vest in pred to vestjo trboveljski gospodje ne ostanejo nekaznovani. Vsa pogajanja in navidezna pripravljenost, poslušati tudi želje delavstva, je bila laž, že vnaprej domnjena laž. Država je izrekla svoj dezinteresman, to se pravi, da smejo delavci računati le s tem, kar si sami pribore. Kapitalist še nikdar ni dal ničesar prostovoljno, tudi najprimitivnejše pravice do dela ne. Proletariat si bo moral te pravice izsiliti s složnim nastopom sam! Kapital je v ofenzivi, naj pazijo trboveljski gospodje, naj gleda pametna gospodarska politika, da se struna preveč ne napne, kajti umreti nečemo!

Izhaja vsak delavnik ob 11. dopoldne.

Uredništvo je v Ljubljani, Breg štev. 12./II.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Uprava: Ljubljana, Breg 10-12. pritličje.

Cek. račun: 14.335. Reklamacije se ne frankirajo.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno: v Ljubljani in po pošti 20.— Din, po raznašalcih izven Ljubljane 22.— Din za inozemstvo mesečno 32.— Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovalne in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. Debelo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega značaja, stane beseda 1.— Din. V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta 2-25 Din. Pri večjem številu objav popust.

ODSTAVLJANJE VELIKIH ŽUPANOV.

Belgrad, 16. marca. Prvo koncesijo za proračun bodo dobili radičevci s tem, da bo notranji minister izmenjal nekatere velike župane. Vendar pa je Maksimović zavlekel to stvar s tem, da je nenadoma obolél in sedaj grozi radičevski klub, da bo ministrovo sabotažo javno ožigosal v skupščini.

Slovenska velika župana ostane-ta še nadalje na svojih mestih, vendar pa sta prejela ob priliki zadnjega bivanja gotove direktive in priporočila.

S KONFERENCE O DELOVNEM ČASU.

London, 16. marca. Mednarodna konferenca o delovnem času v Londonu je bila včeraj otvorjena, in sicer jo je otvoril angleški premier Baldwin. Angleški minsiter dela je izjavil obenem med drugim, da je smatrati to konferenco le kot mednarodno podporo organizacije dela. Ratifikacija po posameznih državah je le mogoča, če se doseže na tej konferenci soglasje v bistvenih vprašanjih ter podlaga za medsebojno zaupanje. Nemški minister dela dr. Braun je izjavil med drugim: Vsi narodi žele složno, mirno sodelovanje Evrope ne le v političnih, marveč tudi v gospodarskih vprašanjih ter morajo iskati tak sporazum. Tem namenom naj služi ta konferenca.

RUDARSKA NESREČA V BEUTHENU.

Beuthen, 16. marca. Iz nepojasnjenih vzrokov se je zasil v tamošnjem rudniku rov, tako, da je zaprl v jami 34 rudarjev. Z zunanjim svetom se sporazumevajo zasuti rudarji potom signalov, ki jih oddajajo zasuti. Po dosedanjih ugotovitvah jih sedaj živi še trinajst, o usodi ostalih ne vedo ničesar. Iz rogov so doslej potegnili že tri mrtvece.

PENZIJA ZA MORILCE CARJA.

Moskva, 16. marca. Ob 45 obletnici atentata na ruskega carja Aleksandra II. je sklenil svet ljudskih komisarjev, dajati vsem še živim udeležencem na načrtu tega atentata dosmrtno pokojnino po 225 rubljev mesečno.

DEMONSTRACIJA V KITAJSKIH VODAH.

Tientsin, 16. marca. Komandanti francoske, britske, italijanske in ameriške vojske mornarice so poslale poveljniku Kitajske v Mukden poziv, da zagotovi mornaricam od torka dalje prost dostop v Tientsin.

Borza.

Danes notira Zagreb. Budimpešta 7.96—8, Berlin 13.5130—13.5530 (13.54), Italija 227.56—228.76 (228—228.25), London 275.96—277.16 (276.50—276.60), New York 56.65—56.94 (56.78—56.80), Pariz (207.50—208), Praga 168.03—169.03 (168.45—168.55), Dunaj 8.0025—8.0425 (8.0150—8.02), Curih 10.9296—10.9696 (10.9150—10.9525), Amsterdam 22.765—22.865.

Curih. Belgrad 9.1350 (9.1350), Budimpešta 71.80 (72.80), Berlin 123.70 (123.70), Italija 20.85 (20.85), London 25.255 (25.2525), New York 519.50 (519.50), Pariz 18.87 (18.85), Praga 15.385 (15.387), Dunaj 73.22 (83.20), Atene 7.35 (7.20), Bukarešt 218.50 (217.50), Sofija 3.75 (3.75), Madrid 73.20 (73.20), Varšava 67.50 (67.50), Amsterdam 208.10 (208.12), Bruselj 23.55 (23.57), Stockholm 139.30 (139.25), Oslo 114 (113.20), Kopenhagen 136.75 (136.75).

Nečloveški napad.

Človek ne najde milejšega izraza, ako pomisli in vidi, kar je TPD s svojim diktatom nad jamskim sužnjem izvršila. Neusmiljeno, brezsrčno in nad vse kruto je pahnila tisočere uboge trpine s svojo družino v hiralno smrt. Vsak, ki pomisli, da bo v bodoče delavec pri rudniku v I., t. j. kopaški (najboljši) kategoriji zaslužil le Din. 40 na dan in če pomisli nadalje, da bo rudar delal le 18 delavnikov na mesec ter bo vsled redukcije dela zaslužil mesečno bruto le Din 720, mora uvidevati, da je rudar oropan vseh življenskih pogojev ter obsojen po TPD s svojo družino od lakote poginiti. Od zaslužka bo imel plačati v pokojninsko blagajno Din 25, bolniško blagajno Din 52, ročni davek Din 26, rudarsko zadrugo in drugi odtegljaji Din 5, torej skupaj Din 108 ter bo prejemal le Din 612 mesečno ali Din 308 štirinajstrednjo čiste plače. Kako naj torej rudar preživlja in oblači sebe, ženo in eventualno 3 do 5 otrok! Družba je povišala plačo za akordno delo 20%. To je naredila v svrhu, da izkaže večje plače. Ker se pa streljivo, takoj zopet od bruto zaslužka odtrga, ne bo rudar od poviška prav nič imel.

Družba se je v svojih »opravičljivih dokazih« med drugim tudi izrazila, da se njene funkcionarje »dejanjsko« napada. Vprašamo vsō javnost: Ali ni to postopanje TPD roparski napad in uničevanje življenja tisočernih rudarjev in njih družin? Ali je družbi dovoljeno tako kruto postopanje? Da, družba je to izvršila in ministrska komisija je našla vse v redu.

Rudar iz Trbovelj.

Zagrebska delavska zbornica proti socialni reakciji.

Na plenarni skupščini delavske zbornice, ki se je vršila v Zagrebu 9. marca, je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

I.

Na osnovi zakona o centralni upravi, po katerem naj bi se število ministrstev skrcilo od 18. na 14., bi se moralo ukiniti tudi ministrstvo za socialno politiko. Naloge tega ministrstva bi v tem slučaju prevzelo drugo ministrstvo. Zaščita in zavarovanje delavcev, inšpekcija dela, posredovanje v vprašanju delavskih mezd in vse drugo naj bi prešlo v kompetenco ministrstva za industrijo in trgovino. Očitno je, da se na ta način daje enemu najvažnejših socialnih vprašanj, vprašanju zakonske zaščite in zavarovanja delavcev, manj vreden, povsem postranski pomen.

II.

Prvobitna dolžnost države pa bi morala biti, da skrbi za čvrst in zdrav delavski razred. Prvi razlog je dan v splošni potrebi, da se ohrani v tem delu naroda življenska moč in zdravje. Ko postane človek predmet izkoriščanja po drugem človeku, takrat postane opasnost, da degenerira duševno in telesno

toliko večja, kar ni samo velika osebnostna škoda za prizadetega, samega nego tudi velika javna škoda in opasnost. Drugi razlog je pa gospodarske narave: brez dobro izučenega, zdravega in za delo sposobnega delavskega razreda, ni gospodarskega napredka, ni splošnega blagostanja.

III.

Brez dobro izučenega in zdravega delavskega razreda si modernega gospodarstva niti zamisliti ne moremo. Država, ki ne razpolaga z zdravim in za delo sposobnim delavskim razredom, ne more nikakor vzdržati mednarodne konkurenčne tekme. Zdrav in za delo sposoben delavski razred se pa ne more odgojiti, ako država sama ne prevzame najnujnejših mer v svrhu vsakojake zakonske zaščite in zavarovanja delavcev in izboljšanja njihovega gospodarskega in socialnega položaja.

IV.

Taka delavska in socialna politika se pa more uspešno voditi samo, ako obstoja meka centralna inštanca, ki se za vse to briga, ako obstoja posebno ministrstvo, ki proučuje potom svojih strokovnjakov vsa ta vprašanja ter pripravlja in uveljavlja nove zakone — ne pa, ako se te naloge in ta vprašanja prepuščajo kot poslednja briga katerikoli ministrstvu, katerega glavna naloga je povsem drugačna in pri katerem po sili razmer prevladujejo uplivi in interesi baš onih družabnih stanov, proti katerim je treba delavski razred braniti in ščititi.

V.

Ukinitev ministrstva za socialno politiko bi bilo od velike škode za delavski razred, škodovalo bi pa tudi močno vsemu narodnemu gospodarstvu, nvažuje, da je delavec najvažnejši činitelj produkcije.

VI.

Brez najmanjše škode bi se lahko uknilo ministrstvo ver ter njegove agende spojilo z ministrstvom pravde. Isto se je že storilo v večini drugih držav. V skrajnem slučaju bi se lahko ministrstvo socialne politike, narodnega zdravja in agrarne reforme spojilo v eno, kar bi lahko v tem ali onem pogledu bilo boljše — v nobenem slučaju se pa ne sme ukiniti to ministrstvo in njegove, kakor poudarjamo, izredno važne funkcije prepustiti kot nekaj povsem postranskega ministrstvu, katerega delokrog in naloga so povsem drugačne.

VII.

Konstatirajoč to, podčrtava skupščina važnost tega vprašanja za ves delavski razred. Pozivlje zlasti delavske strokovne organizacije, da strnejo vse svoje sile za tem, da se prepreči odpravljanje delavske zakonske zaščite, kakor se to z ukinjenjem ministrstva za socialno politiko namerava.

Delavec ne morejo mirno preko vladne namere, da se ministrstvo za socialno politiko ukine, ker pomeni to, poleg vsega drugega, da vlada sama negira potrebo socialno politične za-

ščite delavstva. To je koncesija vlade onim krogom v državi, kateri smatrajo socialno politiko za nepotrebni balast. Tudi zaradi tega je treba seznaniti celokupno delavsko javnost z nevarnostjo, ki jej preti. Predočiti se mora najširšim delavskim krogom bistvo te namere.

VIII.

Skupščina izjavlja svojo solidarnost z akcijo, katero vodi v tej stvari centralni sekretariat delavskih zbornic ter nalaga obenem upravnemu odboru zbornice, da o tem obvesti predsednika ministrskega sveta, predsednika narodne skupščine in ministrstvo za socialno politiko.

V Zagrebu, marca 1926.

Predsednik:

P. Marjanovič, s. r.

Tajnik:

Zapisnikar:

V. Pfeifer, s. r.

P. Cvetković, s. r.

Progresivno zadolževanje.

Javni računi, načelo javnosti, red, knjigovodstvo, progresivno zadolženje in poštenost pred deželnim sodiščem v Ljubljani. »Naprejevo« takozvano gibanje poznate. Veliki vodje te grupe so razčlenili pred leti na drobne kose socialistično gibanje v Sloveniji in oblatili do kraja vse, ki se niso navduševali za njihovo pšenično valuto, ki niso bili za njihov »rede«, za njihovo načelo javnosti, »progresijo« in druge take modrosti. Pa glej ga spaka! Tako dolgo so gnali ta red, to načelo javnosti in vse drugo, da so »skrivž« prignali vse skupaj pred deželno sodišče, kjer se je odigral v petek naslednji božanstveni epilog:

»Pred ljubljanskim deželnim sodiščem se je vršila tiskovna pravda in sicer proti knjigovezu in načelniku »Pokrajinske zveze knjigovozov« Ivanu Jakopiču v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje. Precej obsežna obtožnica dolži Jakopiča klevete po § 52 zakona o tisku in sicer radi tega, ker je sodeloval in širil neko »okrožnico« v kateri piše »Pokrajinska zadruga knjigovozov, azdelovalcev kartonaže itd.« svojim članom in jih opozarja, naj ne sprejmejo od socialistične stranke Jugoslavije, skupina Bernot, nobenega koledarja v tisk in vezavo in trdi tudi, da je Bernot s tem koledarjem oškodoval že razna podjetja. Okrožnica se zaključuje s sledečim pozivom: Ta obvezni bojkot vseh tiskarn in knjigovoznic brez razlike, je neobhodno potreben. Obtoženi Jakopič je ponudil za vse v obtožnici inkriminirane točke dokaz resnice in ga je že večeraj izvajal po številnih pričah. Tajnik Smrekar je ugotovil, da je izvršil sestavo te okrožnice sam kot tak in sicer na sklep občenega zbora pokrajinske zveze in je bila slična okrožnica izdana že tudi lansko leto in se je odposlala v zaprtih kuvertah. Knjigovez Franc Pajk je potrdil, da je vezal po naročilu Bernotovega za l. 1920 žepni koledar in da so mu ostali dolžni 3402 kroni. Na številne opomine so mu odgovarjali, da nimajo denarja. Dolg še danes ni poravnal.

Tudi knjigovodja tvrdke Babka je potrdil, da so mu še danes dolžni. Dalje je izpovedal načelnik tiskovnega društva v Kranju, profesor Malnar, da je naročil Bernot za l. 1923 koledarčke, katerega naročila pa prvotno niso sprejeli. Šele ko je vodja tiskarne Horvat izjavil, da prevzame on odgovornost za plačilo, so prevzeli delo. Poledica je bila, da delo ni bilo plačano in je bil Horvat radi tega odpuščen. Nato je šel priča v Ljubljano po informacije. Povsod pa, kjer se je informiral, so se mu smejali, češ, da je povsod dolžan in da se ne da nič izterjati. Dolg v Kranju znaša 21.500 Din in to še brez obresti. Na vprašanje votanta dr. Gradnika, zakaj ta dolg ni plačan, je odgovoril Bernot: »Nisem jurist!« Tiskarnar Maks Hrovatin je povedal, da je tiskal pod firmo stranke koledar za leto 1925. Tudi njemu so ostali dolžni 2500 dinarjev za koledar in pa 1000 dinarjev za neko drugo delo. Značilna je bila izjava faktorja »Učiteljske tiskarne« Fr. Struklja, ki je povedal, da jim je tiskal list »Napreje«. List so ustavili, ker ni bilo plačila in znaša dolg še danes okroglo 130.000 Din. Tožili nismo, ker je Bernot vedno odlašal. — Po teh izjavah je senat ob 2. uri popoldne obravnavo preložil na nedoločen čas in si pridržal pravico, da se zasllišita še dva zasebna udeležence. V dvorani je bilo cel čas precej občinstva in je bila obravnava mestoma jako živahna, posebno če se je kregal Bernot z raznimi pričami, ki so ugotovljale večje in manjše dolgove.

Sedaj pa vprašamo: »Napreje« je za načelo javnosti. Zakaj ni povedal svojim častitljivim bralcem, da se bo vršila ta pravda pred sodiščem in zakaj ni objavil o pravdi omenjene okrožnice knjigovozov. Sploh, zakaj ni informiral svojih čitateljev o vsej tej vrlo značajni stvari? Po načelu javnosti, po ponovno povdarjenim načelom, »da se mora vse strankino perilo vedno prati v javnosti«, bi moral to pač storiti.

Tudi vidimo iz izjave Horvatove, da je bil iz službe odpuščen, ker je rekel, da bo Bernot že plačal račun! Kako je »Napreje« branil to žrtev?

Pravijo...

da človeku ni dobro samemu biti. Zato bi ne bilo dobro, če bi en sam strokovnjak za ljubljansko klavničo v zlati Pragi stroje nakupil. Ergo, treba da jih več potuje. Da pa ima ekspedicija tudi čisti jugoslovanski značaj, mora iti na pot tja v Prago dobro plačana komisija sa ženama, pa seveda brez strokovnjakov in strokovnjaškega znanja.

Sedaj pa bodo v Pragi srednjevrstni monterji in prefrigani agenti nafrigali ljubljanske klavniške in gerentske kapacitete.

»Slovenec« pa je tokrat dober in blag. Privošči svojim bližnjim veselje in klavničarenje, pa upa, da bo tudi še zanje kedaj komisija na ljubljanskem magistratu.

Miroslav Krleža:

GOLGOTA.

Drama v petih dejanjih.
Prevel FERDO DELAK.

KAVER: Kaj je to? Kot da so v meni same megle! To je pravzaprav pokopališče, in baklje in sprevid, in ta tu govori! A arzenal, kje je arzenal. Kaj je bilo v arzenalu? Tam je govoril Pavel! Ne, ne, ni bil to Pavel, to je bil oni drugi! Andrej! Da, spominjam se! Andrej! In on leži sedaj tu, tam spodaj, prvi, drugi, tretji, da, to je Andrej! Moj Bog, kako je vse to megleno, nejasno. Jaz se ne morem spomniti ničesar! Ahasver! Ta prokleti Ahasver se mi vrti po glavi, Ahasver! Pa njega ni! To je moj mali pisal za domačo nalogo, saj se jaz tega dobro spominjam, haha, to je bila domača naloga — hehe —, nič, popolnoma nič, norost...

(Od Ksaverjevega monologa gasne glas Kristijanov, ki neprestano dalje govori. Skozi celo sledečo sceno se sliši samo Kristijanov glas, a ne razbere se smisel govora. Grobovi, baklje, masa in konjenica, vse se razblini v meglah. Scena ostane v popolni temi in sliši se trkanje na steklo okna.)

KAVER (hiti proti trkanju): Kdo je?

PAVLOV GLAS (od zunaj): Odpri!

KAVER: Pavel! Ti si, Pavel? Kaj hočeš?

24

PAVEL: Odpri! Preganjajo me! Izdali so nas! Kristijan nas je izdal! Bodi človek, odpri! KAVER: Bojim se! Oprosti mi, Pavel, oprosti. Žene, otroci, obesili me bodo, ne morem! Kaj mi bo dete brez krova nad glavo... Pavel...

PAVEL: Tudi ti si Judež! Vi vsi ste Judeži, bodite prokleti! Judeži!

KAVER: Pavel! Jaz nisem Judež! Zaklinjam se ti, jaz nisem Judež! Na, vstopi, mili moj, čuj me, vstopi. (Hiti k imaginarnemu oknu in vse se zopet razblini.) Nikogar ni! Kaj to pomeni? Jaz sem znorel! Vse to je normalno! Tako je bilo to, da! In med tem, ko sem si v postelji potegnil perenico čez glavo, zunaj, oh, tam zunaj na slivi! Pavel! Kristijan! On je vsega kriv! Ali jaz sem znorel, meni se meša, jaz sem kriv! Jaz sem Judež, jaz sem izdal, nihče drugi samo jaz! Judež! Judež!

KRISTIJANOV glas (ki se do sedaj ni razločil, postaja zopet plastičen.) Zmago, sodrugi, mi hočemo zmago! A naša zmaga ne pomeni kri, ampak pomirjenje! Naša zmaga ne pomeni veliki petek, ampak vstajenje! In kakor je vstal Kristus v nedeljo zjutraj z rdečo zastavo, tako bo tudi naša ideja slavila svoje Vstajenje, in to je tako sigurno, kot je sigurno, da se bo jutri na vzhodu vzdignilo solnce. Oni nas ne morejo pokopati in oni nas ne morejo razpeti! Oni nas ne morejo

oblatiti! Oni govorijo in pišejo o nas, da smo razbojniki, požigalci, da koljemo žene in otroke, da posiljujemo in rušimo srečo in cerkev in državo in družino in mir in blagoslov! A kdo je razbojnik? Mi ali oni? Kdo je požigalec? Kdo je zaklal, otroci, vašega roditelja? Žene, kdo vam je ugrabil moža, to vas vprašam! Oni rušijo našo srečo in državo in družino in vse, in vse laži so si izmislili, samo da nas očrnijo! Nas preganjajo, nas zapirajo, nas obešajo in streljajo samo zato, ker govorimo resnico. Tako so tudi Krista, prvega revolucionarja, obesili med dva razbojnika, in to je stara izkušena buržujska metoda. A mi nočemo ne klanja, ne topov, mi hočemo mir in pomirjenje! Dovolj je Golgota! Naj pride Vstajenje! Naj pride rdeča zastava vstajenja! Sonje! Glejte, nad našimi žrtvami, nad našimi mrtvimi prijatelji, nočem govoriti o krvi, jaz govorim o pomirjenju! In jaz na te naše mrtve svetinje polagam rdečo zastavo vstajenja in oljko vejico pomirjenja... (Položi vejico in zastavo.)

(Čuje se trkanje na steklo v oknu, iredalno, silno. Ksaver, ki izgleda kakor da se je na trenutek zbral, se zamaje. Trkanje.)

PAVLOV GLAS: Kristijan nas je izdal! Odpri! Judež! Vi vsi ste Judeži, bodite prokleti! Judeži!

(Dat je prih.)

Glavni in odgovorni urednik: Rudolf Golouh. — Izdaja konzorcij „Delavske Politike“ (odgovoren Josip Pastorek) v Ljubljani. Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani. — Za
tiskarno odgovoren Mihael Rožanec.